

Vedeldning lika farligt som avgaser – kan leda till demens

Forskarna kopplade till SCAC – Swedish Clean Air and Climate Research Program förnekar sig inte. Nya forskningsrön presenteras från SMHI och Umeå Universitet, som baseras på den så kallade Betula-studien, en longitudinell studie av demens bland 1 800 Umeåbor. Att andas in rök från vedeldning orsakar inte bara astma och risk för hjärtkärlsjukdom, det ger också ökad risk att drabbas av demens. Man tror sig nu ha upptäckt att vedeldning kan vara en lika stor risk för att drabbas av demens som avgaser i trafiken.

Det är i grunden sammanställt av samma forskarlag som i februari 2017 fick stor uppmärksamhet i media med rapporten som handlade om att vedeldningens bidrag till ohälsa är större än vad tidigare beräkningar på nationell nivå har visat. Man beräknade då att 1000 förtida dödsfall orsakades av vedeldning, även om man i den rapporten samtidigt betonade att kunskapen kring vedeldning är bristfällig och att data från utsläppen vid vedeldning är betydligt osäkrare än de från vägtrafiken.

Trots en omfattande kritik från bl a PelletsFörbundet om att studien 2017 baserades på uppskattade utsläpp från *all vedeldning* och inte gjorde någon som helst skillnad på modern och gammal teknik, och att man konstaterat att underlaget var osäkert, så fortsätter forskarna att svartmåla vedeldning. Med braskande rubriker i media fortsätter nu forskarna att trumma ut sitt mantra att vedeldning skulle vara hälsovådlig. Och media hakar tacksamt på. Det verkar finnas ett behov både hos forskare och media att kritisera allt som förväntas vara miljövänligt.

Det finns även denna gång anledning att både ifrågasätta att man i rapporten inte gör skillnad på utsläppen från ny och gammal teknik och att man fortsatt utgår från gamla osäkra siffror. Uppenbarligen har forskarna inte något intresse av att ta del av de emissionsmätningar som RISE tagit fram till bl a Naturvårdsverket och Boverkets konsekvensutredning av Ekodesignkraven. Inte heller verkar man ha använt den statistik som Sotningsväsendet levererar till MSB – Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap där man näst intill exakt får fram antalet pannor och kaminer som används och även i stora drag får dessa fördelade på gammal och ny teknik.

Tabell 2.5. Emissionsfaktorer, mg per kWh

Anm.	Verknings- grad	Ekodesign				
		OGC	Stoft	CO	NO _x	
		SS EN 303-5				
a	Vedpanna, ej BBR	70	6 680	489	39 600	324
a	Vedpanna, BBR	85	283	186	5 506	424
b	Vedpanna, BBR ny	85	64	77	1 338	491
c	Vedpanna, ekodesign	87	29	70	650	364
	Pelletspanna, ej BBR	85	9	34	296	176
	Pelletspanna, BBR	85	9	34	296	176
c	Pelletspanna, ekodesign	87	21	62	497	319
	Lokaleldstad, ej BBR				2 603	
	Lokaleldstad, BBR				2 603	
c	Lokaleldstad, ekodesign		84	28	1 068	142

Källa: underlag från SP 2015, baserat på provningar från 2007 och 2013

Anm. a. SP syntesrapport 2007

b. SP provning åt Energimyndigheten 2013

c. Beslutade nivåer i de kommande ekodesignkraven

Tabellen ovan är hämtad från Boverkets RAPPORT 2016:6 angående återrapportering av ett regeringsuppdrag angående tidigareläggande av ekodesignkrav för vedeldning

Mot bakgrund av att det fortfarande är mer än 50 % av alla vedpannor som inte uppfyller miljökraven är det olyckligt att såväl forskare, myndigheter som media inte förmår att skilja på vilken typ av utrustning som orsakar merparten av problemen. När man lägger alla emissioner i klump och så framstår naturligtvis all vedeldning som om den vore dålig teknik, när problemen egentligen ligger på ett mindre antal anläggningar med gammal utrustning.

Anmärkningsvärt är också att forskarna så kategoriskt kan peka ut att det just är utsläppen från vedeldning som orsakar ökad risk för ohälsa och demens enbart utifrån sambandet mellan antalet vedpannor och användandet. Hur har man exempelvis exkluderat vilka matvanor eller vilken livsstil som är andra potentiella orsakssamband? Att utsläpp av oförbrända kolväten och kväveoxider är ett hälsoproblem är väl dokumenterad kunskap. **Därför hade det varit bättre om denna forskning istället fokuserat på hur stora hälsovinsterna skulle bli om man byter gamla dåliga vedpannor mot ny modern förbränningsteknik.**

Märkligt är också att media enbart presenterar material som är negativt för landets viktigaste förnyelsebara energibärare. Bioenergi svarar idag för 37 % av all använd energi i landet. Ska Sverige klara satta klimat- och miljömål behövs många fler som användare av den moderna bioenergitekniken. Allt kan inte lösas med en elektrifiering som många tycks tro i dessa dagar.

Bengt- Erik Löfgren
ÄFAB/PelletsFörbundet

Länkar:

<http://www.scac.se/download/18.4a88670a1596305e782c41/1486368494567/Forskning+f%C3%B6r+renare+luft+-+SCAC.pdf> (Rapport SCAC - 1000 förtida dödsfall)

<http://www.medfak.umu.se/om-fakulteten/aktuellt/nyhetsvisning/bilavgaser-och-vedeldning-brokar-risk-att-bli-dement.cid292467> (Pressmeddelande från Umeå Universitet)

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4786976/> (Rapport från 2015: Traffic-Related Air Pollution and Dementia Incidence in Northern Sweden: A Longitudinal Study)

<http://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0198283> (Den nu aktuella rapporten: Association between air pollution from residential wood burning and dementia incidence in a longitudinal study in Northern Sweden)